

CÁCH VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN XÃ HỘI

(Khoảng 200 chữ)

Viết đoạn văn nghị luận xã hội khoảng 200 chữ chiếm 20% số điểm trong đề thi môn Ngữ văn THPTQG. Thế nhưng viết như thế nào để đầy đủ, hấp dẫn, thuyết phục người đọc và đạt điểm cao lại là một thử thách rất lớn đối với nhiều học sinh. Bài viết dưới đây của cô sẽ chia sẻ những điều cần lưu ý về cách viết đoạn văn NLXH nhằm giúp các bạn có thể rút ra được cách viết cho riêng mình mà vẫn đạt được hiệu quả như mong muốn!

Đề bài cho dạng câu hỏi NLXH trong cấu trúc đề thi Ngữ văn THPTQG thường là: Từ nội dung đoạn trích ở phần Đọc – Hiểu, anh/chị hãy viết một đoạn văn khoảng 200 chữ bàn về một khía cạnh của một vấn đề được nói đến trong văn bản.

Để đạt được điểm cao ở phần này, trước hết các em cần bám sát vào biểu điểm của Bộ GD trong những năm trước. Từ đó, các em lựa chọn nội dung và hình thức viết đoạn văn sát với yêu cầu của đề và biểu điểm đó.

I. Biểu điểm câu nghị luận xã hội theo hướng dẫn của Bộ GD những năm trước:

- Đảm bảo yêu cầu về hình thức đoạn văn: 0.25 điểm.
- Xác định đúng vấn đề nghị luận: 0.25 điểm.
- Triển khai vấn đề nghị luận: 1,0 điểm.
- Đảm bảo chuẩn chính tả, ngữ pháp tiếng Việt: 0.25 điểm.
- Sáng tạo: 0,25 điểm

II. Về kĩ năng tạo lập đoạn văn nghị luận xã hội

1. Về dung lượng: Đảm bảo dung lượng đoạn văn khoảng 200 chữ.

- Đề bài yêu cầu viết khoảng 200 chữ. Tuy nhiên, học sinh cũng không cần bắt buộc phải viết đúng 200 chữ vì đó chỉ là con số ước chừng (khoảng 2/3 trang giấy thi) và nếu viết hơn 1 vài dòng cũng sẽ không bị trừ điểm.

- Lưu ý: tránh viết đoạn văn quá dài như một bài văn thu nhỏ.

2. Về hình thức đoạn văn: Đảm bảo đúng về hình thức đoạn văn

- Khi trình bày một đoạn văn, học sinh cần viết hoa từ đầu tiên và viết lùi vào đầu dòng. Những câu tiếp theo trong đoạn cần viết tiếp nối và không được ngắt xuống dòng khi viết.

- Học sinh nên linh hoạt lựa chọn hình thức đoạn văn phù hợp, có thể là: diễn dịch, quy nạp, móc xích, song hành, tổng - phân - hợp... Tuy nhiên theo cô, cấu trúc của một đoạn văn lí tưởng nhất là dạng **Tổng – Phân – Hợp**. Đây là đoạn văn phối hợp giữa kiểu diễn dịch với quy nạp và tạo ấn tượng về một văn bản hoàn chỉnh, độc lập, đầy đặn.

- Bố cục một đoạn văn theo hình thức tổng – phân – hợp gồm có 3 phần:

+ Mở đoạn: nêu vấn đề nghị luận.

+ Thân đoạn: Triển khai, làm rõ vấn đề nghị luận bằng các lí lẽ và dẫn chứng phù hợp.

+ Kết đoạn: Khái quát lại vấn đề, rút ra bài học, đưa ra thông điệp

3. Về nội dung:

❖ **Xác định đúng vấn đề nghị luận mà đề bài yêu cầu.**

❖ **Triển khai vấn đề nghị luận đó trong đoạn văn:**

Thông thường đoạn văn NLXH đảm bảo hệ thống các ý sau:

- **Mở đoạn:** Giới thiệu trực tiếp vấn đề mà đề bài yêu cầu (Khoảng 1 – 2 câu, trong đó thường là 1 câu dẫn dắt đến vấn đề và 1 câu nêu khái quát vấn đề nghị luận – câu chủ đề đoạn văn)

- **Thân đoạn:** Triển khai vấn đề nghị luận

+ *Giải thích, phân tích, chứng minh:*

▪ Giải thích ngắn gọn nội dung tư tưởng, đạo lí hoặc hiện tượng được đưa ra trong đề bài (2 – 3 câu)

▪ Nêu biểu hiện cụ thể của tư tưởng, đạo lí hoặc hiện tượng (có thể nêu dẫn chứng liên quan nhưng không nên phân tích, bình luận sâu) (4 – 5 câu)

+ *Bình luận:*

Bày tỏ quan điểm của bản thân đối với vấn đề mà đề bài yêu cầu

Tranh biện với những quan điểm khác hoặc những mặt khác của hiện tượng (3 – 4 câu)

- **Kết đoạn:** Bài học nhận thức, hành động cho bản thân. (2 – 3 câu)

4. Về diễn đạt:

- Thí sinh cần diễn đạt lưu loát, không mắc lỗi chính tả, dùng từ, đặt câu.

- Nếu diễn đạt lủng củng; sai chính tả, dùng từ, ngữ pháp sẽ bị trừ 0.25 điểm.

5. Về sự sáng tạo:

- Phần điểm cho sự sáng tạo là 0.25 điểm. Ít thí sinh sinh đạt được điểm này. Tuy nhiên, nếu cố gắng, thí sinh vẫn có thể đạt được. Vậy dấu hiệu của sự sáng tạo là gì?

- Dấu hiệu của sự sáng tạo:

+ Thể hiện suy nghĩ sâu sắc về vấn đề nghị luận.

VD:

▪ Đoạn văn có ý tưởng mới (ngoài hướng dẫn chấm) mà vẫn thể hiện sâu sắc vấn đề nghị luận.

▪ Hoặc trong đoạn văn, các em có thể dẫn vào 01-2 câu danh ngôn phù hợp; gợi ra những nội dung, những hiện tượng trong đời sống tương đồng hoặc đối lập với vấn đề nghị luận... nhằm thể hiện sâu sắc vấn đề nghị luận và làm cho đoạn văn thêm lôi cuốn và hấp dẫn.

.....

+ Có cách diễn đạt mới mẻ (cách dùng từ, đặt câu...) → đoạn văn, câu văn giàu hình ảnh, giàu cảm xúc.

→ Yêu cầu này đòi hỏi đoạn văn NLXH không chỉ đảm bảo viết đúng, đầy đủ, làm rõ vấn đề mà còn phải viết hay.

6. Ngoài ra, các em cần chú ý về thời gian làm câu NLXH: Ở câu này, thí sinh nên làm trong khoảng 15 - 20 phút/120 phút.

III. Ví dụ minh họa

“Muốn thành người tử tế phải biết xấu hổ. Đó là lời Giáo sư Ngô Bảo Châu, khi kể về một câu chuyện lúc ông học cấp hai. Thầy giáo phát hiện áo mưa của mình xếp trên bàn đã bị cuộn thành quả bóng dưới chân bạn Huy. Khi thầy truy hỏi, chỉ có bạn Huy nhận lỗi. Ông thầy thốt lên: “Tôi rất buồn, vì nhiều người khác không dám nhận lỗi”. Khi đó, Ngô Bảo Châu rất xấu hổ vì làm sai mà không dám nhận. Về sau, ông và vợ mình đều rút ra bài học: muốn thành người tử tế, phải biết xấu hổ.

Tại sao con người cần biết xấu hổ khi làm điều sai, việc xấu, hay nói cách khác, khi phạm lỗi? Câu hỏi này rất quan trọng, vì cách xử sự của một người đối với sự xấu hổ sẽ biểu hiện nhân cách người đó...

Trong quá trình đấu tranh giữa thiện - ác, xấu - tốt trong một con người, sự xấu hổ khi làm điều sai quấy có vai trò đặc biệt. Con người không là thần thánh, nên ai cũng từng làm lỗi, lớn nhỏ, nặng nhẹ. Sự xấu hổ là cái mà xã hội vẫn mình gọi là “lương tâm cắn rứt”. Nếu người ta để cho sự xấu hổ chai lì đi thì sẽ dần cảm thấy bình thường khi làm điều xấu, ác, và sự tử tế trong người ấy sẽ dần dần biến mất.

Muốn con người trở nên tử tế, hãy dạy cho người đó biết xấu hổ khi làm điều xấu, điều ác. Nhờ biết xấu hổ, người ta sẽ ngần ngại khi phạm lỗi. Nhưng ngay đối với những người đang làm điều sai quấy, cho dù chưa thể chấm dứt ngay hành vi sai trái, sự xấu hổ, cái lương tâm cắn rứt ấy sẽ là lực cản để người ta không dấn sâu hơn vào tội lỗi, và giúp người ta trở lại làm người tử tế vào một lúc nào đó, khi có một cơ hội nào đó.”

(Trích Tử tế à, tử tế ơi, hãy quay lại với người Việt! Trương Trọng Nghĩa, Báo Người đô thị)

Từ nội dung đoạn trích trên, anh/chị hãy viết một đoạn văn (khoảng 200 chữ) trình bày suy nghĩ về ý nghĩa của những việc tử tế trong cuộc sống.

Gợi ý:

❖ **Viết câu văn tổng quát (Phần mở đoạn):**

- Câu dẫn dắt đến VDNL: *Trong cuộc sống hối hả với những toan tính, bon chen vẫn xuất hiện nhiều việc làm tử tế: hình ảnh một chiến sĩ công an dắt cụ già qua đường; một nhóm mạnh thường quân chia sẻ, kêu gọi mọi người chung tay giúp đỡ những hoàn cảnh éo le, hay vận động hiến máu cứu người, những cá nhân, tập thể phát khẩu trang miễn phí trong những ngày đại dịch Covid đang hoành hành dữ dội.....*

- Câu khái quát VĐNL: *Những việc làm tử tế ấy là phép nhiệm màu có ý nghĩa vô cùng lớn lao đối với xã hội.*

❖ **Viết các câu triển khai vấn đề nghị luận (Phần thân đoạn):**

- Giải thích ngắn gọn về việc làm tử tế: *Việc tử tế là những việc làm tốt đẹp, phù hợp với chuẩn mực xã hội và đạo đức, có ích cho mình và cho mọi người.*

- Nêu biểu hiện cụ thể của việc làm tử tế:

Việc tử tế bắt đầu từ những việc bình dị thường ngày: một cử chỉ thân thiện, lời nói lịch sự, một hành động giúp đỡ, một cử chỉ chia sẻ... mà không toan tính, không vụ lợi cho bản thân. Những việc làm tử tế đó xuất phát từ lòng yêu thương giữa người với người.

- Bình luận:

+ Ý nghĩa của việc làm tử tế:

- Ý nghĩa 1: *Làm việc tử tế cũng là cách để trao đi yêu thương, mang đến niềm vui, niềm hạnh phúc cho những người sống quanh mình. Và như một lẽ tất yếu, mang hạnh phúc đến cho người khác sẽ giúp ta cảm thấy thanh thản và hạnh phúc hơn. Như nhà thơ Tố Hữu đã từng viết: “Sống là cho đâu chỉ nhận riêng mình”.*
- Ý nghĩa 2: *Sự tử tế có thể thay đổi bộ mặt xã hội trở nên tiến bộ hơn, là tiền đề để đưa đất nước phát triển đi lên ngày một vững mạnh. Ai cũng tử tế với nhau sẽ làm cho cuộc sống chung tốt đẹp hơn, xã hội văn minh hơn, con người có văn hoá hơn. Mọi nỗi đau sẽ vơi đi, và hạnh phúc được chia đều; hận thù, ganh ghét cũng bị xua tan...*
- Ý nghĩa 3: *Những việc làm tử tế luôn được đề cao và người tử tế luôn được xã hội tôn trọng. Vì thế, tính tử tế từ lâu đã là chuẩn mực đạo đức được dân tộc ta tôn vinh.*

+ Phê phán những biểu hiện chưa tử tế: *Tuy nhiên, hiện nay trong cuộc sống vẫn còn một số người sống ích kỉ, dửng dưng, vô cảm với mọi việc đang diễn ra. Thậm chí, có kẻ lạnh lùng gây ra nỗi đau cho người khác: một tài xế vô cảm khi vừa lái xe vừa nghe điện thoại, một số người đi đường dửng dưng vứt rác không để ý tấm áo ướt mồ hôi của người công nhân vệ sinh, một số gian thương làm hàng giả bất chấp tính mạng sức khoẻ người tiêu dùng, ... Cần phải lên án và xử lí nghiêm khắc những hành vi đó.*

❖ **Viết kết đoạn:** Bài học nhận thức, hành động cho bản thân

Chúng ta thấy rằng, việc tử tế là biểu hiện của phẩm chất cao quý và lối sống cao đẹp đáng trân trọng. Mỗi chúng ta hãy biết làm những việc tử tế mỗi ngày, hãy lan tỏa những việc làm tử tế trong cộng đồng để chung tay góp sức xây dựng cuộc sống tốt đẹp hơn, bởi “Sự tử tế, dù nhỏ đến cỡ nào, không bao giờ là lãng phí”.

III. Đề tự luyện:

I. PHẦN ĐỌC HIỂU (3,0 điểm)

Đọc đoạn trích sau và trả lời các câu hỏi bên dưới:

"Nhiều người trong chúng ta từ lâu đã quen đối phó với cuộc sống và hoàn cảnh thay vì tự mình hành động. Chúng ta để thái độ của người khác chi phối

cảm nhận của mình về bản thân. Để có thể lựa chọn hành động một cách tỉnh táo thay vì đối phó, chúng ta cần có sự suy nghĩ chín chắn. Sẵn sàng chịu trách nhiệm về bản thân, cam kết giữ vững lập trường thay vì phụ thuộc vào ý kiến của người khác là điều góp phần thiết lập nên cái nhìn tổng quát về bản chất của mỗi cá nhân. Đối với nhiều người, có lẽ đây là một bước tiến vĩ đại.

Khi quyết định chịu trách nhiệm về bản thân và cố gắng kiểm soát mọi hành động, cảm xúc cho phù hợp với từng hoàn cảnh, chúng ta đã tạo tiền đề cho việc hình thành những mối quan hệ tốt đẹp. Nhiều người sẽ tỏ ra không thích sự "độc lập" mà chúng ta lựa chọn, bởi điều đó đồng nghĩa với việc họ không còn khả năng kiểm soát được hành động của chúng ta nữa. Việc giải phóng bản thân khỏi sự kiểm soát của người khác sẽ có lợi cho cả hai bên. Mỗi lần áp dụng cách cư xử mới này, bạn sẽ cảm nhận được nguồn sức mạnh tiềm ẩn mà bạn chưa từng biết mình đang sở hữu.

Hành động thay vì đối phó không chỉ hữu ích trong những cuộc chạm trán gay go. Và việc tự giác chịu trách nhiệm về hành vi của mình là một yêu cầu vô cùng quan trọng."

(Trích "Khi ta thay đổi thế giới sẽ đổi thay – Karen Casey, NXB Tổng hợp TPHCM, 2010, tr.72)

1. Xác định phương thức biểu đạt chính được sử dụng trong văn bản trên?
2. Theo tác giả, tại sao “Nhiều người sẽ tỏ ra không thích sự "độc lập" mà chúng ta lựa chọn”?
3. Anh/chị hiểu như thế nào về ý kiến: “Việc giải phóng bản thân khỏi sự kiểm soát của người khác sẽ có lợi cho cả hai bên”?
4. Bài học ý nghĩa nhất mà anh / chị rút ra cho bản thân từ việc đọc đoạn trích trên là gì?

II. PHẦN LÀM VĂN – NLXH (2 điểm)

Từ nội dung đoạn trích ở phần Đọc hiểu, anh / chị hãy viết 01 đoạn văn (khoảng 200 chữ) về sự cần thiết của việc tự giác chịu trách nhiệm về hành vi của bản thân trong cuộc sống.

Các em học sinh thân mến! Cách viết đoạn văn nghị luận xã hội đảm bảo về hình thức và nội dung theo những yêu cầu của đề bài không hẳn là điều dễ dàng cũng không phải là điều quá khó khăn. Cô tin rằng: chỉ cần các em kiên trì rèn luyện thì hoàn toàn có thể chinh phục được không chỉ cách viết đoạn văn nghị luận xã hội mà còn cả những câu hỏi còn lại của đề thi môn Ngữ Văn cũng như các môn học khác. Hy vọng với chủ đề “Cách viết đoạn văn nghị luận xã hội” sẽ giúp các em tự tin và hoàn thành tốt bài làm văn của mình. Chúc các em thành công!

Giáo viên: ĐÀO THỊ LAN ANH

